

มาตรการทางกฎหมายที่รองรับอาชีพที่เปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์โควิด-19

Immediate Action Required: Legal Measures for Occupations Changed from the COVID-19 Pandemic

เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ¹ และ ประไพร์ อภิชาติสกุล²

Phetcharat Saisombat¹, and Prapee Apichatsakol²

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

¹Corresponding Author. E-mail: petcharatsb@gmail.com

Received August 1, 2024; **Revised** September 13, 2024; **Accepted** September 30, 2024

Abstract

This comprehensive study aimed to investigate 1) the types of jobs during a COVID-19 pandemic in Thailand, 2) the factors associated with altering types of occupations during a COVID-19 pandemic, and 3) the government welfare benefits offered after informal workers' employment changed. This quantitative study collected data through a questionnaire using purposive sampling. The quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, and mean and inferential statistics. The research also raises questions regarding domestic and international laws, regulations, and measures related to informal workers. The survey discovered that the sample's average age was 29 years, and over one-third were now unemployed. Many in the sample group who had jobs before the epidemic became unemployed and no longer working (69.4%). Regarding occupational patterns, older persons are less likely to change careers since they have more job security, work experience, and the ability to adjust to changing circumstances. Meanwhile, younger people, or the new generation, are more inclined to choose jobs that match their interests. Regarding work careers, it was discovered that people with no job limits and who could explore extra employment were more likely to modify their career patterns. The COVID-19 pandemic has significantly impacted the working-age population, particularly those working in the informal sector, because they have no employer or social protection. As a result, these workforce groups continue to require more excellent government help than others. As a result, the government

should extensively promote knowledge of benefits to the working population, particularly in informal sectors, because welfare rights are essential to them. Currently, no law explicitly supports this.

Keywords: legal measures; informal employment; COVID-19

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบอาชีพในช่วงการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพช่วงการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 และ 3) สถิติการตามกฎหมายที่พึงได้รับหลังการเปลี่ยนแปลงอาชีพของแรงงานนอกระบบในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยสถิติพรรณนา โดยใช้ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ร่วมกับสถิติอ้างอิงเชิงอนุมาน และมีข้อคำถามเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบทั้งในและต่างประเทศ ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 29 ปี และมากกว่า 1 ใน 3 ปัจจุบันเป็นผู้ที่ว่างงาน กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีงานทำก่อนเกิดการแพร่ระบาดจำนวนมากกลายเป็นผู้ว่างงานและยังไม่ได้ทำงานในปัจจุบัน (ร้อยละ 69.4) ด้านความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพ คนในช่วงวัยที่มีอายุมากกว่าจะมีโอกาสเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพน้อยกว่า ขณะที่คนในช่วงวัยที่มีอายุน้อยกว่า หรือกลุ่ม Generation ใหม่ มีแนวโน้มที่จะเลือกทำงานตามความชอบมากกว่า ในด้านของอาชีพการทำงานพบว่า ผู้ที่ไม่มีข้อจำกัดด้านการงานและสามารถประกอบอาชีพเสริมได้ มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงานเลย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรวัยแรงงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบ ไม่มีนายจ้าง ไม่มีหลักประกันทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อเนื่องให้กลุ่มแรงงานเหล่านี้มีความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐมากกว่ากลุ่มอื่น

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; แรงงานนอกระบบ; โควิด-19

บทนำ

โรคระบาดโควิด-19 เป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่พบว่ามีการระบาด ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและแพร่ระบาดออกไปอย่างกว้างขวางในหลายประเทศ ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563 และแนะนำทุกประเทศให้เร่งรัดการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค และเชื้อไวรัสนี้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศไทย สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในประเทศไทย ณ วันที่ 22 ตุลาคม 2564 มีผู้ป่วยที่ยืนยัน 1,831,389 ราย และเสียชีวิต 18,625 ราย อยู่ในอันดับที่ 24 ของโลก

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ธุรกิจหลายประเภทได้รับผลกระทบจากการที่รัฐบาลประกาศปิดประเทศ ส่งผลให้แรงงานหลายคนได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ธุรกิจบางแห่งหยุดกิจการชั่วคราวหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเป็นการทำงานที่บ้าน (Work From Home) หรือสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำงานหรืออาจให้พนักงานลาหยุดได้ โดยไม่รับค่าจ้างทั้งเดือน ธุรกิจบางประเภท เช่น การซื้อขายสินค้าออนไลน์ การขายอาหาร เครื่องดื่มกลับได้รับความนิยม แรงงานบางส่วนทั้งที่ถูกเลิกจ้างและไม่ถูกเลิกจ้าง แต่ถูกลด

วันทำงานลง อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานประจำมาเป็นการทำงานออนไลน์หรือเป็นผู้ขายสินค้าออนไลน์ โดยเฉพาะการขายอาหาร ขนม ของว่าง (bakery) หลายปีที่ผ่านมาเทรนด์การสั่งอาหารมารับประทานที่บ้าน กลายเป็นพฤติกรรมยอดนิยมของคนในเมืองใหญ่ ๆ ส่งผลให้ธุรกิจ Food delivery เติบโตมากขึ้น ประกอบกับสภาพ เศรษฐกิจที่บริษัทต่าง ๆ เลิกจ้างพนักงาน ทำให้มีคนตกงานมากยิ่งขึ้น บางส่วนหันมาประกอบอาชีพขับรถส่งอาหาร หรือที่เรียกกันว่า “ไรเดอร์ (Rider)” เพราะเป็นอาชีพอิสระเวลาทำงานยืดหยุ่น พนักงานบริษัทจำนวนมากยามว่างก็มา ขับรถส่งอาหารหารายได้เสริม หรือบางคนทำเป็นอาชีพหลักก็มี โดยที่แรงงานเองแทบจะไม่ได้ตรวจสอบกันเลยว่า นายจ้างได้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ เพราะส่วนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังมีแรงงาน ส่วนอื่นอีกที่ต้องปรับเปลี่ยนอาชีพของตนเอง จากการสำรวจหรือสอบถามเบื้องต้นจากแรงงานบางส่วนที่ถูกเลิกจ้าง นี้ บางส่วนได้รับผลกระทบจากการที่สถานศึกษาถูกสั่งปิดชั่วคราว เพื่อให้ให้นักเรียน นักศึกษาเรียนออนไลน์ บรรดา ลูกจ้างชั่วคราวที่เคยรับจ้างทำงานในสถานศึกษาว่างงานไปด้วย ตลอดจนร้านเสริมสวย ลูกจ้างธุรกิจกวาดวิชา พนักงานสายการบิน พนักงานโรงแรม และที่ทำงานด้านการบริการอื่น ๆ ตกงานไปด้วยและอาจมีการปรับเปลี่ยน อาชีพ ซึ่งแรงงานเหล่านี้ได้รับผลกระทบทั้งหมด (Chalamwong et al., 2021)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบอาชีพช่วงการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพช่วงการแพร่ระบาดของสถานการณ์ โควิด-19
3. เพื่อศึกษาสวัสดิการตามกฎหมายที่พึงได้รับ หลังการเปลี่ยนแปลงอาชีพของแรงงานนอกระบบ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายที่รองรับอาชีพที่เปลี่ยนแปลง จากสถานการณ์โควิด-19” โดยแบบสอบถามจะประกอบไปด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานทางประชากร ได้แก่ อายุ เพศ ลักษณะครอบครัว และสถานภาพการสมรส 2) ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม รายได้ หนี้สิน การทำงาน การศึกษา และศาสนา 3) ทศนคติต่อการทำงาน และ 4) รูปแบบอาชีพที่เลือก ได้แก่ ลักษณะอาชีพใหม่ รูปแบบการ ทำงานของอาชีพใหม่ และสวัสดิการของอาชีพใหม่ สำหรับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพนั้น จัดเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นกฎหมาย กฎระเบียบ บทความที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงาน เป็นต้น

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973), and Cochran (1977) โดยคัดเลือก กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการ สุ่มตัวอย่างไว้ที่ 5% และระดับความเชื่อมั่นของการสุ่มตัวอย่างที่ 95% เลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสุ่ม พื้นที่เขตและแขวง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากและสุ่มเลือกผู้สัมภาษณ์ โดย วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จะเลือกกลุ่ม ตัวอย่างที่มีอายุ 15-59 ปี และมีสถานภาพเคยทำงานมาก่อนการสัมภาษณ์หรือทำงานแต่ปรับเปลี่ยนงาน

ทบทวนวรรณกรรม

สวัสดิการและมาตรการทางกฎหมายหลังการเปลี่ยนแปลงอาชีพของแรงงานนอกระบบ

สภาพปัญหาของแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับสภาพการทำงาน สภาพการจ้าง สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งปัญหาจากการทำงานส่วนใหญ่มีปัญหากับค่าตอบแทน ปัญหาจากความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ได้แก่ การได้รับสารเคมีเป็นพิษ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงานเป็นอันตราย ปัญหาจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน

แรงงานที่ถูกเลิกจ้างภายหลังจากสถานการณ์โควิด-19 นั้น เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อป้องกันและลดการแพร่กระจายเชื้อไวรัส ประชาชนส่วนใหญ่จำเป็นต้องทำตามมาตรการที่ภาครัฐประกาศอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้กลุ่มนายจ้างหรือผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมที่เคยดำเนินกิจการมาอย่างต่อเนื่องต้องหยุดชะงักและหยุดดำเนินกิจการไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผลกระทบจากการหยุดกิจการในครั้งนี้ ส่งผลให้นายจ้างและผู้ประกอบการขาดทุน และผลกระทบดังกล่าวยังส่งต่อมาถึงกลุ่มแรงงานที่เป็นลูกจ้างและพนักงานที่ต้องถูกเลิกจ้าง เนื่องจากนายจ้างหรือบริษัทไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างงานต่อไปได้ ผู้ที่เคยมีงานทำก่อนเกิดการแพร่ระบาดจำนวนมากกลายเป็นผู้ว่างงาน และกลายเป็นแรงงานนอกระบบในที่สุด บางส่วนได้งานทำแบบพาร์ทไทม์ รายได้ขึ้นอยู่กับวันที่ได้ออกมาทำงาน ไม่มีสถานะเป็นลูกจ้างและทำงานแบบไม่มีสัญญาจ้าง บางก็เป็นไรเดอร์ส่งอาหาร เป็นแรงงานนอกระบบที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองตามกฎหมาย

ยกตัวอย่างแรงงานที่ได้รับผลกระทบ คือ กลุ่มไรเดอร์ (Rider) ที่เกิดขึ้นจำนวนมากจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ แพลตฟอร์ม (Platform) ต่าง ๆ เลือกที่จะไม่กำหนดให้ไรเดอร์เป็นลูกจ้างของตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายและภาระหน้าที่ตามกฎหมาย โดยระบุในสัญญาให้ไรเดอร์เป็นพาร์ทเนอร์แทนการเป็นลูกจ้าง ซึ่งในทางกฎหมายนั้นไรเดอร์จึงไม่ถือเป็นลูกจ้างตามกฎหมายจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน และเมื่อไม่ใช่สัญญาจ้างแรงงานแล้ว คนกลุ่มนี้จึงถูกมองว่าเป็นแรงงานนอกระบบ ผลกระทบที่ตามมา คือ ทำให้ไม่สามารถนำกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงาน เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ หรือ พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ มาบังคับใช้ได้ เช่น การประกันรายได้ขั้นต่ำและการกำหนดสวัสดิการอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น ประกันอุบัติเหตุ จึงทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ได้รับการคุ้มครองจากภาครัฐภายใต้กฎหมายแรงงาน โดยในเบื้องต้นหากจะพิจารณาถึงสิทธิตามกฎหมายของคนกลุ่มนี้แล้ว กลุ่มไรเดอร์จะมีเพียงสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพื่อเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ แต่อาจจะไม่เต็มที่เท่าที่ควร เนื่องจากไม่ใช่กฎหมายเฉพาะและไม่เป็นรูปธรรม แต่หากคนกลุ่มนี้สมัครเข้าร่วมโครงการตาม พ.ร.บ.ประกันสังคม ก็จะได้รับคุ้มครองตามกฎหมายมาตรา 40 ที่จะต้องมีการส่งเงินสมทบกองทุนเอง จึงจะได้เงินทดแทน อย่างไรก็ตาม การกำหนดสถานะของไรเดอร์ให้ชัดเจน เช่น เรื่องอำนาจบังคับบัญชา เพื่อให้เข้าองค์ประกอบของคำว่าลูกจ้างแล้ว อาจจะทำให้สถานะของไรเดอร์มีความชัดเจนและได้รับการคุ้มครองให้เป็นลูกจ้างตามกฎหมายจ้างแรงงานได้ ซึ่งในประเทศไทยขณะนี้ได้มีการตระหนักถึงปัญหาของคนกลุ่มนี้และมีการพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากขึ้น

โดยร่างกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่เป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการคุ้มครองแรงงานนอกระบบเป็นการเฉพาะ ทำให้แรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือประกอบอาชีพ ขาดหลักประกันทางสังคม ตลอดจนไม่สามารถรวมกลุ่มหรือรวมตัวในการจัดตั้งองค์กร เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงาน ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2564 อนุมัติหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

อนึ่ง ในต่างประเทศมีการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ เช่น ประเทศอินเดีย มีการคุ้มครองคนทำงาน หาบเร่แผงลอยริมถนน (Street Vendors) ที่ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ด้วยโอกาสทางสังคม และอยู่นอกระบบสวัสดิการสังคมของประเทศ โดยมีการแนะนำว่ารัฐบาลแห่งท้องถิ่นควรขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพหาบเร่แผงลอย ออกบัตรประจำตัวให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพและดำเนินการมาตรการแก้ไขกฎหมายและข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อลดความอ่อนแอทางสังคมของผู้ประกอบการอาชีพนี้ และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการดำเนินการมาตรการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รัฐบาลอินเดียได้ประกาศความจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายรองรับสำหรับผู้ทำอาชีพหาบเร่แผงลอย ผู้ค้าริมถนน และพ่อค้าหาบเร่แผงลอยจะต้องมีใบอนุญาต สำหรับประกอบกิจการและมีบัตรประจำตัวตามที่กฎหมายกำหนด (The Senate Newsletter, 2022)

ดังนั้น การเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ จึงมีความสอดคล้องกับแนวทางของหลาย ๆ ประเทศที่กำลังให้ความสำคัญกับกลุ่มแรงงานเหล่านี้ ซึ่งเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโต เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ ทำให้แรงงานนอกระบบมีสิทธิยื่นข้อขึ้นทะเบียนรวมกลุ่มกันตามลักษณะอาชีพ และกำหนดให้กลุ่มดังกล่าว รวมตัวกันจัดตั้งองค์กรแรงงานนอกระบบได้ รวมทั้งมีสิทธิในการเสนอเพื่อให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาการประกอบอาชีพ ส่งเสริม การทำงาน ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบต่อไป

สำหรับมาตรการทางด้านกฎหมายในปัจจุบันนั้น แรงงานนอกระบบเป็นแรงงานในภาคส่วนที่ไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะคุ้มครองและให้หลักประกันในการทำงานเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ โดยมีเพียงกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันเป็นการคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานนอกระบบในบางประการ เริ่มตั้งแต่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เป็นการกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐ เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นการให้ความคุ้มครองส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนและพัฒนาประเทศ

พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่สนับสนุนระบบการออม เพื่อการดำรงชีพในยามชราภาพที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบที่สามารถใช้ประโยชน์จากกองทุนเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองในกรณีชราภาพอย่างทั่วถึง

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 เป็นการขยายความคุ้มครองให้กับบุคคลที่ไม่ใช่ลูกจ้างตามมาตรา 33 สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตน เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายได้

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้รับงานไปทำที่บ้าน เช่น ด้านข้อกำหนดการจ้างงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ฯลฯ

ดังนั้น ในปัจจุบันจึงเห็นได้ว่าแรงงานนอกระบบเป็นแรงงานในภาคส่วนที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาในอีกหลายด้าน ทั้งในด้านมาตรการทางด้านการบริหารและมาตรการด้านกฎหมาย โดยในด้านการบริหารหน่วยงานภาครัฐ จะต้องมียุทธศาสตร์ แผนงานและการปฏิบัติการ ด้านการให้ความคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานนอกระบบอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมทักษะฝีมือของแรงงานนอกระบบและมีตลาดรองรับสินค้าและบริการของแรงงานนอกระบบ เพื่อให้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าและบริการได้

มาตรการด้านกฎหมายควรจะมีการออกกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานนอกระบบเป็นการเฉพาะและครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ เนื่องจากมาตรการด้านกฎหมายเป็นมาตรการที่สามารถให้ความคุ้มครองและ

ส่งเสริมแรงงานนอกระบบได้อย่างชัดเจนและมีความต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้แรงงานนอกระบบมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนรูปแบบอาชีพ ความรู้ความเข้าใจด้านสวัสดิการและสิทธิด้านแรงงาน และมาตรการที่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐและมีการใช้ข้อคำถาม เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน มีสาระโดยสรุปในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับด้านสวัสดิการและสิทธิด้านแรงงาน
2. ดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยสร้างแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามระดับความพึงพอใจในด้านสวัสดิการและสิทธิด้านแรงงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้ข้อคำถาม เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานโดยมีรายละเอียดของเครื่องมือดังนี้ ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับระดับความพึงพอใจในด้านสวัสดิการและสิทธิด้านแรงงาน โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ข้อมูลพื้นฐานทางประชากร ได้แก่ อายุ เพศ ลักษณะครอบครัว และสถานภาพการสมรส, ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจสังคม รายได้ หนี้สิน การทำงาน การศึกษา และศาสนา ทักษะการทำงาน, รูปแบบอาชีพที่เลือก ได้แก่ ลักษณะอาชีพใหม่ รูปแบบการทำงานของอาชีพใหม่ และสวัสดิการของอาชีพใหม่ ใช้ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนรูปแบบอาชีพ ความรู้ความเข้าใจด้านสวัสดิการและสิทธิด้านแรงงาน และมาตรการที่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ จำแนกตามกลุ่ม/ประเภทแรงงาน การอธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างจะถูกนำเสนอด้วยสถิติพรรณนาด้วยความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ร่วมกับสถิติอ้างอิงเชิงอนุมาน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยจะนำเสนอลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามตัวแปรอิสระ โดยทำการวิเคราะห์ Chi-square เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับรูปแบบอาชีพไปพร้อมกัน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรในขั้นตอนถัดไป สำหรับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างผลการสำรวจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 29.31 ปี โดยเพศชายมีอายุเฉลี่ยที่สูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย คือ 29.51 ปี และ 29.19 ปี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.6 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 18.20 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6 ตามด้วยกลุ่มอายุ 41-50 ปี และ 51-59 ปี (ร้อยละ 12.2 และ 8.3 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีเพียงตัวแปรอายุเท่านั้นที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีรายละเอียดดังนี้

ด้านศาสนา พบว่าเกือบทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง (คิดเป็นร้อยละ 86.5) นับถือศาสนาพุทธ ขณะที่เกือบ 1 ใน 10 เป็นกลุ่มที่ไม่มีศาสนา ตามด้วยศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 3.8 และ 1.4 ตามลำดับ) ในด้านของระดับการศึกษา พบว่าร้อยละ 61.5 เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และประมาณ 1 ใน 5 เป็นกลุ่มที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. สำหรับรายละเอียดของสาขาวิชาที่เรียนพบว่าเกือบครึ่งหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 44.3) เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 44.3 (สังคมศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ และมนุษยศาสตร์)

ในด้านของสถานภาพสมรส พบว่าร้อยละ 76.3 ยังเป็นคนโสดอยู่ ขณะที่ร้อยละ 17.3 เป็นกลุ่มที่สมรสแล้ว และเป็นที่น่าสนใจว่าร้อยละ 2.2 ของกลุ่มตัวอย่างหญิงมีสถานภาพมีคู่รักแต่ยังไม่แต่งงาน ขณะที่เมื่อพิจารณาด้านการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าอาศัยอยู่กับพ่อแม่และผู้ปกครอง (คิดเป็นร้อยละ 44.9) เป็นหลัก โดยที่ 1 ใน 5 (ร้อยละ 20.5) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่คนเดียว ซึ่งอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ด้านทัศนคติของการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ สำหรับตัวแปรของจำนวนบุตรพบว่า 3 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นผู้ที่ไม่มีบุตรเลย

ข้อมูลด้านการทำงาน ประกอบด้วยสถานการณทำงาน พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งกำลังทำงานอยู่ (คิดเป็นร้อยละ 66) โดยมีผู้ประกอบอาชีพเสริมเพียงร้อยละ 33.3 ในด้านของสวัสดิการพบว่าส่วนใหญ่ได้รับสิทธิประกันสังคม (ร้อยละ 48.1) และสวัสดิการอื่น ๆ เช่น การลาหยุด (ร้อยละ 35.3) การรักษาพยาบาล (ร้อยละ 33.3) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพ

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรที่สนใจในการศึกษา (ตัวแปรตาม) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดมาตรวจสอบ เพื่อวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) ก่อนนำมาใช้ในการวิเคราะห์จริง โดยผลการทดสอบพบว่าไม่มีตัวแปรใดที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกินกว่า 0.5 ซึ่งกำหนดให้เป็นค่าที่รับได้ (Cohen, 1992)

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Multicollinearity)

	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7
x1	1	0.000	-0.075	-0.019	-0.060	0.180**	-0.021
x2	0.000	1	0.054	-0.098	0.046	0.372***	-0.166**
x3	-0.075	0.054	1	-0.060	0.040	0.068	-0.027
x4	-0.019	-0.098	-0.060	1	-0.037	0.185**	0.483***
x5	-0.060	0.046	0.040	-0.037	1	0.261***	0.077
x6	0.18**	0.372***	0.068	0.185**	0.261***	1	-0.008
x7	-0.021	-0.166**	-0.027	0.483***	0.077	-0.008	1

หมายเหตุ : คำนวณโดยผู้วิจัย, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1, ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, *** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยที่ x1 คือ ผลกระทบจากโควิด-19, x2 คือ อายุ, x3 คือ ศาสนา, x4 คือ ระดับการศึกษา, x5 คือ อาชีพเสริม, x6 คือ อาชีพ (ปัจจุบัน), x7 คือ สาขาวิชาที่เรียน

สำหรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพ จะใช้การวิเคราะห์ผลด้วยสมการถดถอยแบบโลจิสติกทวิภาค (Logistic Regression Analysis) เนื่องจากมีความเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับโอกาสของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพได้ ซึ่งการวิเคราะห์ด้วยสมการดังกล่าว คือ การคำนวณโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ของกลุ่มที่สนใจศึกษา หาดด้วยโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ของกลุ่มอ้างอิง ซึ่งผลการคำนวณจะมีค่าเป็นสัดส่วนโอกาส/สัดส่วนความเสี่ยง (Odd Ratios) ของการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจในการศึกษา สำหรับการแปลผลสามารถสรุปได้ดังนี้

สัดส่วนโอกาสมีค่ามากกว่า 1 หมายถึง กลุ่มที่สนใจมีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์มากกว่ากลุ่มอ้างอิง

สัดส่วนโอกาสมีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง กลุ่มที่สนใจมีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เท่ากับกลุ่มอ้างอิง

สัดส่วนโอกาสมีค่าน้อยกว่า 1 หมายถึง กลุ่มที่สนใจมีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์น้อยกว่ากลุ่มอ้างอิง

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับโอกาสในการเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน

การเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน				
ตัวแปร	Bivariate		Multiple Regression	
	Odds Ratio	S.E.	Odds Ratio	S.E.
อายุ				
18-30 ปี (กลุ่มอ้างอิง)				
31-44 ปี	1.499	0.511	0.529	0.694
45-59 ปี	0.358*	0.582	0.135**	0.802
ศาสนา				
ไม่ใช่พุทธ (กลุ่มอ้างอิง)				
พุทธ	0.250*	0.559	2.642	0.708
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียน (กลุ่มอ้างอิง)				
ประถมศึกษา	0.333	1.826	1.103	2.045
มัธยมศึกษาตอนต้น	0.240	1.485	0.312	1.657
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	0.250	1.803	0.166	2.075
อนุปริญญา/ปวส.	0.452	1.432	0.403	1.732
ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	1.143	1.506	0.823	1.832
อาชีพ (ปัจจุบัน)				
ไม่ได้ทำงาน (กลุ่มอ้างอิง)				
กลุ่มแรงงานนอกระบบ (ค้าขาย รับจ้างทั่วไป)	4.195**	0.468	5.973***	0.551
กลุ่มแรงงานในระบบ (พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท)	8.762*	0.865	8.190*	1.109
ธุรกิจส่วนตัว	3.286	0.815	3.185	0.999
อาชีพเสริม				
ไม่ได้ทำงาน (กลุ่มอ้างอิง)				
ทำอาชีพเสริม	1.920*	0.370	1.534	0.483
สาขาวิชาที่เรียน				
ไม่ได้เรียน (กลุ่มอ้างอิง)				
นายช่าง	0.515	0.934	0.239	1.136

การเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน

ตัวแปร	Bivariate		Multiple Regression	
	Odds Ratio	S.E.	Odds Ratio	S.E.
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์	1.500	1.111	0.377	1.443
สาขาวิชาสังคมศาสตร์	1.333	0.874	0.451	1.236
สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการบัญชี	2.083	1.033	0.864	1.307
สาขาวิชาอื่น ๆ	1.429	1.045	0.740	1.369
ผลกระทบจาก COVID-19				
ไม่ได้รับผลกระทบ (กลุ่มอ้างอิง)				
การเงิน	0.948	0.639	0.796	0.770
การทำงาน	2.406	0.780	1.918	0.926
สุขภาพกาย	1.269	0.765	0.977	0.948
สุขภาพจิต	1.833	0.741	1.655	0.890
Nagelkerke R Square	-		0.307	
-2 Log likelihood	-		143.059	
N of Observation	377		377	

หมายเหตุ : คำนวณโดยผู้วิจัย, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1, ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, *** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากผลการวิเคราะห์ในแบบจำลองแรกทีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรที่สนใจศึกษา รายตัว (Bivariate) พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ได้แก่ อายุ อาชีพ (ปัจจุบัน) และอาชีพเสริม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 และ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้ อายุ พบว่ากลุ่มอายุ 45-59 ปี มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนรูปแบบการทำงานน้อยกว่ากลุ่มอายุ 18-30 ปี 0.358 เท่า (p-value= 0.078) ถัดมา คือ อาชีพ (ปัจจุบัน) พบว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ มีโอกาสที่จะเปลี่ยนรูปแบบอาชีพสูงกว่ากลุ่มผู้ที่ไม่ได้ทำงาน 4.915 เท่า (p-value= 0.002) ขณะที่ กลุ่มที่เป็นแรงงานในระบบมีโอกาที่จะเปลี่ยนรูปแบบอาชีพสูงกว่ากลุ่มผู้ที่ไม่ได้ทำงาน 8.762 เท่า (p-value= 0.012) และตัวแปร อาชีพเสริม พบว่าผู้ที่ทำอาชีพเสริม มีโอกาสที่จะเปลี่ยนรูปแบบอาชีพ กลุ่มที่ไม่มีอาชีพเสริม 1.92 เท่า (p-value= 0.078) ขณะที่ตัวแปรอิสระอย่างศาสนา ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน และผลกระทบจากโควิด-19 ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับโอกาสในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ลำดับถัดมาผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมดเหล่านี้กับโอกาสในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ได้แก่ อายุ อาชีพ (ปัจจุบัน) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1, 0.05 และ 0.01 โดยมีรายละเอียดดังนี้ อายุ พบว่า ยังคงมีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพอยู่ โดยที่กลุ่มอายุ 45-59 ปี มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพน้อยกว่ากลุ่มอายุ 18-30 ปี โดยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (p-value= 0.012) ถัดมา คือ อาชีพ (ปัจจุบัน) พบว่า ยังคงมีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพอยู่ โดยที่กลุ่มแรงงานนอกระบบ มีโอกาสที่จะเปลี่ยนรูปแบบอาชีพสูงกว่ากลุ่มผู้ที่ไม่ได้ทำงาน 5.973 เท่า (p-value= 0.001) ขณะที่กลุ่มที่เป็นแรงงานในระบบมีโอกาที่จะ

เปลี่ยนรูปแบบอาชีพสูงกว่ากลุ่มผู้ที่ไม่ได้ทำงาน 8.19 เท่า ($p\text{-value} = 0.058$) ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพเสริมกับโอกาสในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพนั้นได้หายไป เมื่อนำตัวแปรอิสระเหล่านี้มาวิเคราะห์ร่วมกัน

ในส่วนของตัวแปรอิสระที่พบความสัมพันธ์เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายตัวแปร เช่น อาชีพเสริมที่วิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอื่นแล้ว ความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้หายไป และตัวแปรศาสนาที่มีทิศทางของความสัมพันธ์เปลี่ยนไปโดยกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธมีโอกาที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพมากกว่า และสุดท้าย คือ ตัวแปรระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน และผลกระทบจากโควิด-19 ที่ยังคงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับโอกาสในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญในการจัดทำข้อเสนอแนะด้านกฎหมายและมาตรการที่ควรให้การช่วยเหลือผู้วิจัยได้นำข้อคำถาม เรื่องความต้องการและการช่วยเหลือต่าง ๆ มาสอบถามและพิจารณาร่วมกับประเภของกลุ่มแรงงาน โดยผลการสำรวจพบว่ากลุ่มแรงงานนอกระบบเป็นกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในด้านการสนับสนุนเงิน (ร้อยละ 73.3) ค่ารักษาพยาบาล (ร้อยละ 64.3) การประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ (ร้อยละ 53.6) หรือแม้แต่ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย (ร้อยละ 60) และเมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีแนวโน้มที่จะสามารถดูแลตัวเองได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่กลุ่มแรงงานในระบบส่วนหนึ่งเองยังต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ เหล่านี้เช่นกัน

ตารางที่ 3 แสดงผลกระทบที่ได้รับจากสถานการณ์โควิด-19

ประเภทแรงงาน	การเงิน	การทำงาน	สุขภาพกาย	สุขภาพจิต	ทั้งหมด
ไม่ได้ทำงาน	37.7	33.3	31.6	20.0	33.6
แรงงานนอกระบบ (อาชีพอิสระ ค้าขาย ฯลฯ)	50.6	46.7	57.9	75.0	55.0
แรงงานในระบบ (พนักงาน/ลูกจ้าง มีนายจ้าง)	5.2	-	10.5	-	4.6
ธุรกิจส่วนตัว	6.5	20.0	-	5.0	6.9

หมายเหตุ : จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงระดับทัศนคติในการทำงานจะพบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ค่อนข้างมีความเห็นที่เป็นกลาง (ช่วงคะแนน -2 ถึง +2) กล่าวคือ คำถามด้านทัศนคติที่สอบถามถึงอุปสรรคในการทำงาน การหางาน หรือแม้กระทั่งจะเป็นในเรื่องของทักษะวิชาที่ต้องใช้ในการทำงานและสมัครงาน โดยในข้อคำถามที่สอบถามเรื่องมาตรการและสวัสดิการของแรงงาน จะเป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากกว่าคำถามในข้ออื่น ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยบ่งบอกว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามาตรการและสวัสดิการด้านแรงงานในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการและการให้ความช่วยเหลือ (คะแนนเฉลี่ย 1.0064 เต็ม) ในลำดับรองลงมาจะเห็นได้ว่าเป็นหัวข้อเรื่องการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐต่อการหางานและสมัครงาน ซึ่งมีระดับคะแนนอยู่ที่ 0.9103 กล่าวโดยสรุปว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ให้ความสนใจกับประเด็น เรื่องการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นพิเศษ และเมื่อพิจารณาถึงข้อคำถามที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยโดดเด่น ในลำดับถัดมาจะเป็นเรื่องความเพียงพอด้านรายได้ ซึ่งสร้างความกดดันให้กับตัวพนักงาน/ลูกจ้าง และการที่ต้องแบ่งเวลางานให้มากขึ้นมากกว่าเวลาส่วนตัว โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นส่วนใหญ่ คือ พนักงาน/ลูกจ้าง ยังได้รับค่าตอบแทนไม่เพียงพอ (คะแนนเฉลี่ย 0.7756) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความกดดันในชีวิตการทำงาน (คะแนนเฉลี่ย 0.7308) และยังต้องให้ความสำคัญกับงานซึ่งส่งผลกระทบต่อเวลาพักผ่อนที่น้อยลง (คะแนนเฉลี่ย 0.6667)

ลำดับถัดมาเพื่อให้เข้าใจถึงการรับรู้เรื่องสิทธิและสวัสดิการที่พึงได้รับ คณะผู้วิจัยจึงได้สอบถามถึงการรับรู้และการใช้สิทธิด้านสวัสดิการแรงงาน ซึ่งพบว่า ผลการสำรวจเป็นที่น่าสนใจมาก กล่าวคือ เกือบครึ่งของกลุ่มแรงงานยังไม่มีความรู้และความเข้าใจสิทธิทางกฎหมายด้านแรงงาน (ร้อยละ 49.4) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงข้อคำถามเรื่องความเท่าเทียมระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาให้ความเห็นว่ากฎหมายในปัจจุบันยังให้ผลประโยชน์กับนายจ้างมากกว่าลูกจ้าง (คิดเป็นร้อยละ 83.3) ขณะที่เมื่อสอบถามถึงการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ระหว่างแรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบ พบว่าร้อยละ 87.2 เห็นตรงกันว่าแรงงานนอกระบบยังได้รับการคุ้มครองที่น้อยกว่าแรงงานในระบบ สุดท้ายนี้เพื่อให้ได้ภาพรวมของความคิดเห็นต่อการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการในภาพรวมของประเทศจะ พบว่าเกือบทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 91 เห็นตรงกันว่ากฎหมายด้านแรงงานและสวัสดิการแรงงานในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับรูปแบบและสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศ

ตารางที่ 4 แสดงความรู้ความเข้าใจด้านสวัสดิการและสิทธิด้านแรงงาน

ความรู้ความเข้าใจด้านการใช้สิทธิสวัสดิการ	ไม่ใช่	ใช่
ท่านคิดว่าท่านมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายด้านแรงงานและสวัสดิการแรงงาน	49.4	50.6
ท่านคิดว่าท่านได้ใช้ประโยชน์จากกฎหมายแรงงานด้านแรงงานและสวัสดิการแรงงาน	36.5	63.5
ท่านคิดว่ากฎหมายด้านแรงงานและสวัสดิการแรงงานในปัจจุบันยังเป็นอุปสรรคต่อการหางานและการทำงาน	28.8	71.2
ท่านคิดว่ากฎหมายด้านแรงงานและสวัสดิการแรงงานในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับรูปแบบและสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศ	9.0	91.0
ท่านคิดว่ากฎหมายด้านแรงงานและสวัสดิการแรงงานในปัจจุบันเอื้ออำนวยต่อการหางานและการทำงาน	62.2	37.8
ท่านคิดว่ากฎหมายด้านแรงงานและสวัสดิการแรงงานในปัจจุบันเอื้อประโยชน์ให้กับนายจ้างมากกว่าลูกจ้างและ/หรือพนักงาน	16.7	83.3
ท่านเคยใช้สิทธิและ/หรือสวัสดิการด้านการทำงานบ้างหรือไม่	42.3	57.7
ท่านเคยประสบปัญหาหรือมีอุปสรรคต่อการใช้สิทธิทางกฎหมายด้านแรงงานหรือไม่	62.8	37.2
ท่านคิดว่าหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิและประโยชน์ของแรงงานมีส่วนช่วยให้ท่านได้เข้าถึงสิทธิและสวัสดิการของท่าน	34.0	66.0
ท่านคิดว่ากฎหมายด้านสิทธิและสวัสดิการแรงงานในปัจจุบันมีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างแรงงานนอกระบบกับแรงงานในระบบ	12.8	87.2

หมายเหตุ : จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

สุดท้ายนี้เพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญในการจัดทำข้อเสนอแนะด้านกฎหมายและมาตรการที่ควรให้การช่วยเหลือคณะผู้วิจัยได้นำข้อคำถามเรื่องความต้องการและการช่วยเหลือต่าง ๆ มาสอบถามและพิจารณาร่วมกับประเภทของกลุ่มแรงงาน โดยผลการสำรวจพบว่ากลุ่มแรงงานนอกระบบเป็นกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในด้าน การสนับสนุนเงิน (ร้อยละ 73.3) ค่ารักษาพยาบาล (ร้อยละ 64.3) การประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ (ร้อยละ 53.6) หรือแม้แต่ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย (ร้อยละ 60) และเมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวมีแนวโน้มที่จะสามารถดูแลตัวเองได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่กลุ่มแรงงานในระบบส่วนหนึ่งเองก็ยังคงต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ เหล่านี้เช่นกัน

ตารางที่ 5 แสดงมาตรการที่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ จำแนกตามกลุ่ม/ประเภทแรงงาน

ประเภทแรงงาน	ไม่ต้องการ เพิ่มแล้ว	การ สนับสนุน ค่าตอบแทน/ ชดเชย	ด้าน กฎหมาย	การ สนับสนุน ค่ารักษา พยาบาล	การ ว่างงาน/ ออกจาก งาน	การ ประกอบ อาชีพ เสริม	รวม
ไม่ได้ทำงาน	100.0	13.3	40.0	17.9	46.9	32.1	33.6
แรงงานนอกระบบ (ประกอบ อาชีพอิสระ ค่าขาย ฯลฯ)	-	73.3	60.0	64.3	44.9	53.6	55.0
แรงงานในระบบ (พนักงาน/ ลูกจ้าง มีนายจ้าง)	-	13.3	-	10.7	2.0	-	4.6
ธุรกิจส่วนตัว	-	-	-	7.1	6.1	14.3	6.9

หมายเหตุ : คำนวณโดยคณะผู้วิจัย

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์และปัจจัยทางด้านกฎหมาย เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางกฎหมายที่เหมาะสมกับประชากรวัยแรงงาน ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยพบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 29 ปี และมากกว่า 1 ใน 3 ปัจจุบันเป็นผู้ที่เคยว่างงาน และยังว่างงานอยู่

เมื่อพิจารณาด้านรูปแบบ/ลักษณะของอาชีพยังพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยทำงาน/ประกอบอาชีพ ในช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 (คิดเป็นร้อยละ 42.6) และเมื่อได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 จึงลดลงเหลือร้อยละ 37.9 เนื่องด้วยรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในช่วงเวลาที่ไวรัสแพร่กระจายออกเป็นวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการประกอบอาชีพ สุขภาพ หรือแม้แต่สภาวะทางเศรษฐกิจ และช่วงเวลาเดียวกันนี้ภาครัฐได้ออกประกาศการล็อกดาวน์ทั่วประเทศ เพื่อลดการแพร่กระจายไวรัส โควิด-19 ประชาชนส่วนใหญ่จำเป็นต้องทำตามมาตรการที่ภาครัฐประกาศอย่างเคร่งครัด เนื่องจากมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและลดการแพร่กระจายเชื้อไวรัสด้วย ส่งผลให้กลุ่มนายจ้างหรือผู้ประกอบการภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมที่เคยดำเนินกิจการมาอย่างต่อเนื่อง ต้องหยุดชะงักและหยุดดำเนินการไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผลกระทบจากการหยุดกิจการในครั้งนี้ เป็นสาเหตุให้นายจ้างและผู้ประกอบการ ทั้งในภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม ขาดทุน เนื่องจากไม่สามารถผลิตและขายสินค้าได้ตามกำหนด ไม่เพียงเท่านั้นผลกระทบดังกล่าวยังส่งต่อมาถึงกลุ่มแรงงานที่เป็นลูกจ้างและพนักงานที่ต้องถูกเลิกจ้าง เนื่องจากนายจ้างหรือบริษัทไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างงานต่อไปได้ ส่งผลให้ผู้ที่เคยมีงานทำก่อนเกิดการแพร่ระบาดจำนวนมากกลายเป็นผู้ว่างงานและยังไม่ได้ทำงานในปัจจุบัน (ร้อยละ 69.4)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับโอกาสของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นทางด้านของกลุ่มนายจ้างที่ต้องปิดกิจการ หรือกลุ่มลูกจ้างที่ถูกให้ออกจากงาน การปรับเปลี่ยนรูปแบบอาชีพ ในสถานการณ์นี้อาจทำให้ลูกจ้าง/นายจ้าง สามารถปรับตัว/ปรับรูปแบบการทำงานให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ และอาจส่งผลให้ได้รับผลกระทบที่น้อยกว่า รวมถึงสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้กับกลุ่มลูกจ้างได้ดีกว่า ในการศึกษาพบว่า

อายุและรูปแบบอาชีพการทำงานมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพ โดยในกลุ่มที่มีอายุมากกว่า จะมีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพน้อยกว่า ซึ่งเป็นผลจากความมั่นคงทางอาชีพ ประสบการณ์ทำงานและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เนื่องจากผู้ที่มีอายุมากกว่า มีแนวโน้มที่จะได้รับโอกาสในการทำงานที่หลากหลายและสามารถนำทักษะที่ได้จากการทำงานต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานและสถานการณ์ได้อย่างสุขุมและเยือกเย็นกว่า ขณะที่กลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่าหรือกลุ่มเจนเนอเรชันใหม่ มีแนวโน้มที่จะเลือกทำงานตามความชอบมากกว่าและมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนงานง่ายกว่า ซึ่งจะเห็นได้จากแนวโน้มของการทำงานแบบ Gig-economy ในยุคปัจจุบันที่เป็นกลุ่มแรงงานที่รับงานเป็นชิ้น ไม่เลือกทำงานประจำ ในด้านของอาชีพการทำงานพบว่าผู้ที่ไม่มีข้อจำกัดด้านการงานและสามารถประกอบอาชีพเสริมได้ มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงานเลย ทั้งนี้ อาจเป็นสาเหตุมาจากผู้ที่ไม่ได้ทำงานมีข้อจำกัดมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับรูปแบบงานที่หลากหลาย ในขณะที่ผู้ที่สามารถประกอบอาชีพเสริมได้ มีโอกาสได้ทำงานที่หลากหลายและพบเจอประสบการณ์งานที่มากกว่า จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพเสริมสามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายมากกว่า และในภาพรวมของรูปแบบอาชีพยังยืนยันให้เห็นว่าผู้ที่ทำงานอยู่โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานนอกระบบเป็นกลุ่มที่มีโอกาสปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานมากที่สุด โดยผลการค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่าแรงงานกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีทักษะและแนวโน้มในการปรับตัวให้อยู่รอดจากสถานการณ์ได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ทำงานอยู่เลยหรืออาจจะไม่มีทักษะในการทำงานที่หลากหลาย

เนื่องด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันที่ความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ของเศรษฐกิจในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชีพ อันเป็นผลจากการลือศาดาวนที่ส่งผลให้การค้าขายออนไลน์กลายเป็นที่นิยมมากขึ้นกว่าเดิม การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร สามารถหาซื้อได้ง่ายและมีราคาที่ถูกลงกว่าเดิมมาก จึงทำให้การประกอบอาชีพบนแพลตฟอร์มออนไลน์ได้รับความนิยมจากคนทุกช่วงวัยจนถึงปัจจุบัน (Electronic Transactions Development Agency (ETDA), 2021)

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ ได้สนับสนุนข้อค้นพบจากงานวิจัยก่อนหน้านี้แล้วว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรวัยแรงงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบ ไม่มีนายจ้าง ไม่มีหลักประกันทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อเนื่องให้กลุ่มแรงงานเหล่านี้มีความต้องการความช่วยเหลือและมาตรการจากภาครัฐมากกว่ากลุ่มอื่น (Poojanjob, 2022) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านการเงินที่มีความเด่นชัดมากกว่าความต้องการในด้านอื่น ๆ แต่ทั้งนี้มาตรการความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล การคุ้มครองทางอาชีพ การทำงาน ยังคงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของทั้งกลุ่มแรงงานนอกระบบ และประชากรวัยแรงงานทั้งหมด ซึ่งยังส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอีกด้วย ไม่เพียงแต่เท่านั้นจากผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้ยังพบอีกว่า ความรู้ความเข้าใจในสิทธิด้านแรงงานของประชากรวัยแรงงานยังมีความสำคัญต่อการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการเช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า ภาครัฐควรต้องส่งเสริมเรื่องความรู้ด้านสิทธิประโยชน์ให้กับประชากรวัยแรงงานให้ทั่วถึงและครอบคลุมไปถึงกลุ่มแรงงานนอกระบบ เพราะความรู้ความเข้าใจในสิทธิสวัสดิการในกลุ่มประชากรวัยแรงงานนี้มีส่วนช่วยให้กลุ่มแรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงและได้รับความช่วยเหลือได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

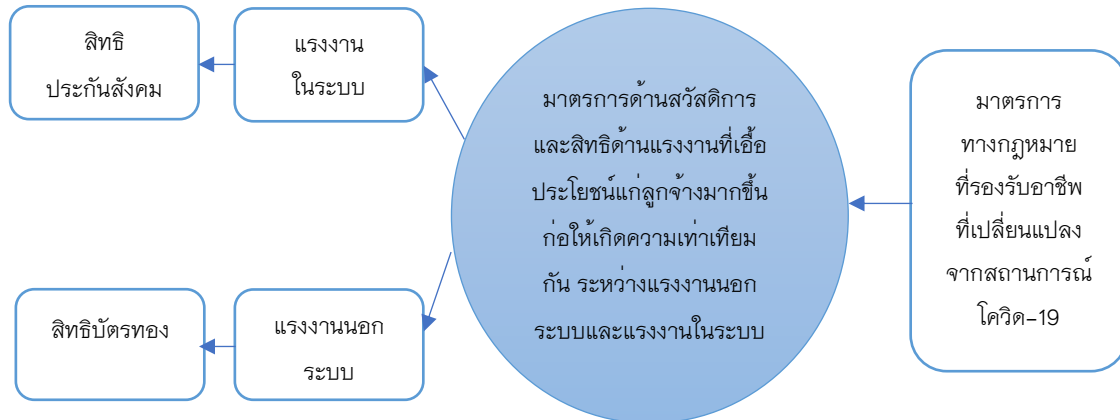
ภาครัฐควรมีการจัดสรรเรื่องสวัสดิการและสิทธิด้านแรงงาน ให้แก่แรงงาน จำแนกตามกลุ่ม/ประเภทแรงงาน ดังนี้

กลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน จัดสวัสดิการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 โดยคนไทยสามารถรับบริการรักษาพยาบาลแบบไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ภาครัฐจะให้ประชาชนที่อยู่นอกระบบประกันสังคมและไม่เข้าราชการ ลูกจ้างประจำของทางราชการและครอบครัว พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่องค์กรอิสระที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลอยู่แล้ว มาลงทะเบียนกับโรงพยาบาลและรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้โรงพยาบาลตามจำนวนคนที่มาลงทะเบียน และแจกบัตรทองให้แก่ผู้ที่มาลงทะเบียน เพื่อการใช้สิทธิรักษาพยาบาลต่อไป ผู้ถือบัตรทองจะได้รับบริการพื้นฐานทางการแพทย์สาธารณสุขและการอนามัย อันจำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ซึ่งให้โดยตรงแก่บุคคล เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรค การป้องกันโรค การตรวจการวินิจฉัย การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพและการอื่นใด เพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ซึ่งผู้มีสิทธิ ใช้บริการ คือ ผู้ที่ยังไม่ได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลตามกฎหมายหรือระเบียบอื่น ๆ ของรัฐอยู่ก่อนแล้ว และชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในพื้นที่ที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศ

กลุ่มแรงงานนอกระบบ จัดสวัสดิการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคล ซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564 ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกันตนสามารถเลือกสิทธิประโยชน์ตามความคุ้มครองได้ 3 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 1 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 70 บาท มีสิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 3 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย ทางเลือกที่ 2 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 100 บาท มีสิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 4 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย และกรณีชราภาพและทางเลือกที่ 3 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 300 บาท มีสิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 5 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยกรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ และกรณีสงเคราะห์บุตร

กลุ่มแรงงานในระบบ จัดสวัสดิการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 สิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกันตนต้องได้รับจากระบบประกันสังคม เมื่อเจ็บป่วย ประสบอันตราย ทุพพลภาพหรือเสียชีวิต โดยไม่ได้เกิดจากการทำงาน รวมไปถึงการคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน

องค์ความรู้ใหม่

References

- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155–159.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.155>
- Chalamwong, Y. et al. (2021, April 29). *The impact of the second and third wave of COVID-19 outbreaks on the Direction of the Thai labor market*. Thailand Development Research Institute: TDRI. <https://tdri.or.th/2021/04/covid-19-2-3-affected-thai-labor-market/>
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Electronic Transactions Development Agency (ETDA). (2021, June 10). *Thai e-commerce after COVID-19*. <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Perspective-on-Future-of-e-Commerce.aspx>
- Poojanjob, R. (2022). The influence of adaptation from the impact of COVID-19 that affect the quality of life of informal workers in Mueang District, Songkhla Province. *School of Administrative Studies Academic Journal*, 5(2), 2–18. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/article/view/256897>
- The Senate Newsletter. (2022, June). *Promotion of quality of life development and protection of informal workers*. In Column: Interesting Laws, (pp.17–20). https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/253/files/Analysis/65/06_65_1.pdf
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.